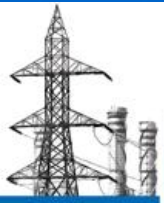

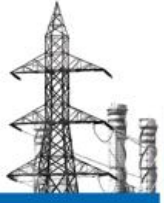
ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА

ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ:

- **Правила устройства электроустановок**
- **НПАОП 40.1-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок**
- **Правила технической эксплуатации электрических станций и сетей**
- **Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів**
- **НПАОП 40.1-1.01-97 Правила безпечної експлуатації електроустановок**
- **НПАОП 0.00-1.29-97 Правила захисту від статичної електрики**
- **Правила випробування та використання засобів індивідуального захисту**
- **ГОСТ 12.1.019-79 Електробезопасность. Общие требования и номенклатура видов защиты.**
- **ГОСТ 12.1.030-81 Електробезопасность. Защитное заземление. Зануление.**

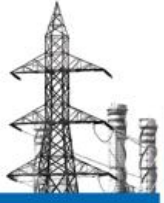
ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА –

Система організаційних і технічних заходів і засобів, що забезпечують захист людей від шкідливої і небезпечної дії електричного струму, електричної дуги, електричного поля і статичної електрики

ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА

👉 Система заходів направлених на виконання
ВИМОГ:

- ✓ ПУЕ
- ✓ ПТЄЄУС
- ✓ ПБЄЄУС
- ✓ ПВВ ЗІЗ
- ✓ Зменшення дій на персонал І, У, звільнення, надання ПДД

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКИ:

- **удосконалення нормативної бази з питань електробезпеки**
- **дотримання вимог безпеки при розробці електроустановок, їх спорудженні та експлуатації**
- **підвищення рівня навчання електротехнічного персоналу, всього населення щодо розуміння небезпеки ураження електричним струмом**
- **безпечного поводження при виконанні робіт в електроустановках та при користуванні ними**

ПРАВИЛА УЛАШТУВАННЯ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК

ЕЛЕКТРОУСТАНОВКИ – це пристрої, призначені для:

- ✓ генерування (вироблення) електричної енергії
- ✓ трансформації (перетворення однієї напруги в іншу)
- ✓ комутації (вмикання, вимикання, перемикування)
- ✓ передачі електричної енергії на відстань
- ✓ перетворення електричної енергії в інші види енергії

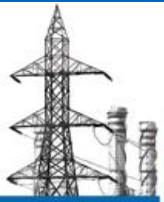

Діючі
електроустановки -
це такі, що
перебувають у даний
момент під напругою,
або на які, в будь-
який момент за
допомогою
комутаційної
апаратури, можна
подати напругу

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИМІЩЕНЬ ЗА НЕБЕЗПЕКОЮ ЕЛЕКТРОТРАВМ

- без підвищеної небезпеки
- з підвищеною небезпекою
- особливо небезпечні

Help...

ФАКТОРИ

**підвищена
температура**

**підвищена
вологість**

**струмопровідний
пил**

**струмопровідна
підлога**

**пари агресивних
середовищ**

**розміщення
обладнання**

КОРОТКЕ ЗАМИКАННЯ

потенціал на корпусі –
небезпека для персоналу

протидії

- додаткова припливна і витяжна вентиляція, кондиціонери;
- реконструкція – заміна обладнання на більш термостійке

ПІДВИЩЕНА ВОЛОГІСТЬ > 75 %

КОРОТКЕ ЗАМИКАННЯ

потенціал на корпусі –
небезпека для персоналу

протидії

- додаткова вентиляція, фільтри-вологопоглиначі;
- частіше виконання робіт по зачищенню контактних з'єднань, підтягнення болтових з'єднань;
- заміна обладнання на вологозахищене (герметичне)

СТРУМОПРОВІДНИЙ ПИЛ

Струмопровідний пил –
шлях для втрати струму;
ризик ураження
електричним
струмом

види

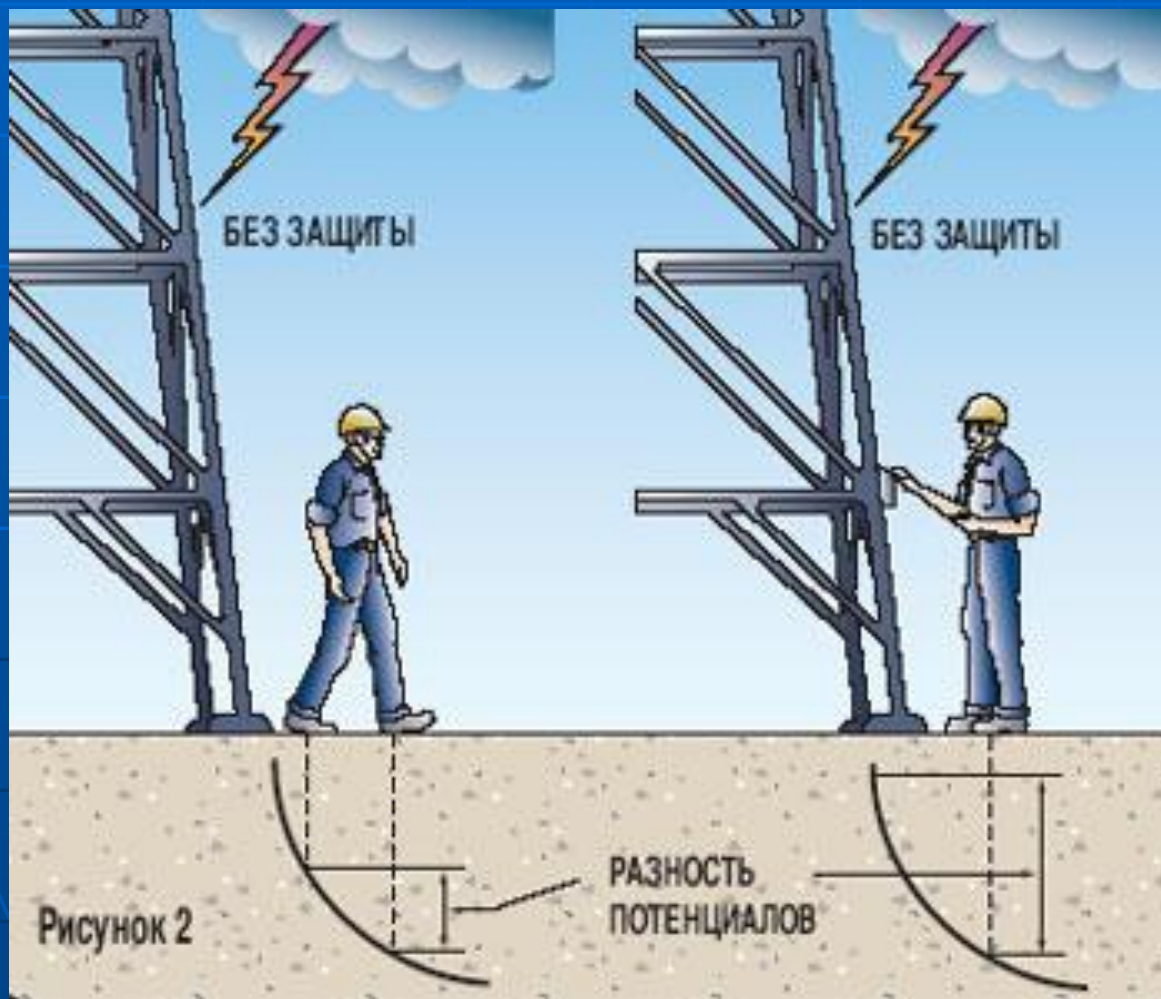
- металічний
- графітний
- вугільний
- цементний
- інший

протидії

- вентиляційні фільтри-пиловловлювачі
- частіше протирання ізоляційних проміжків
- реконструкція пилозахисного обладнання

СТРУМОПРОВІДНА ПІДЛОГА

Струмopрoвіднa пiдлoгa – ризик потрапляння до зони крокової напруги

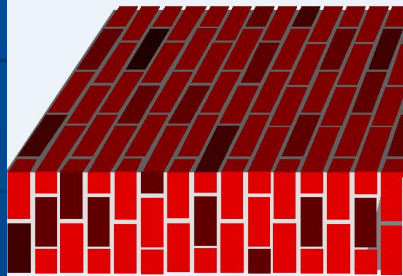
СТРУМОПРОВІДНА ПІДЛОГА

Види струмопровідної підлоги:

1. Земляна
2. Асфальтована
3. Цементна
4. Залізобетонна
5. Із металічним залізним покриттям

Види не струмопровідної підлоги:

1. Дерев'яна суха
2. Паркетна суха

Протидії:

1. *Вирівнювання потенціалів*
2. *Діелектричні килимки біля кожного струмоприймача*
3. *Діелектричні калоші на ноги персоналу*
4. *Додатковий інструктаж персоналу про поведінку в зоні крокової напруги*

ПАРИ АГРЕСИВНИХ СЕРЕДОВИЩ

- прискорене роз'їдання ізоляції
- коротке замикання
- ураження електричним струмом

ПАРИ АГРЕСИВНИХ СЕРЕДОВИЩ

- ❖ Кислоти
- ❖ Луки
- ❖ Розчинники

Швидке
роз'їдання
ізоляції

Потенціал на
корпус –
небезпека
ураження

ПРОТИДІЇ

- ❖ усунення джерела парів з приміщення
- ❖ заміна установок на кислотостійкі

РОЗМІЩЕННЯ ОБЛАДНАННЯ

Одночасний дотик до заземлених конструкцій споруд та до корпусу установки, який опинився під дією електричної напруги, може привести до ураження електричним струмом (шлях струму: “рука-рука”, “голова-рука”) через життєво важливі органи людини – серце та легені

Протидії

- ✓ *Відстань не менше 1,5 м*
- ✓ *Екрани із ізоляційних матеріалів*
- ✓ *Огородження*
- ✓ *Застережені плакати*
- ✓ *Додатковий інструктаж*

ІНШІ ВИМОГИ ПУЕ

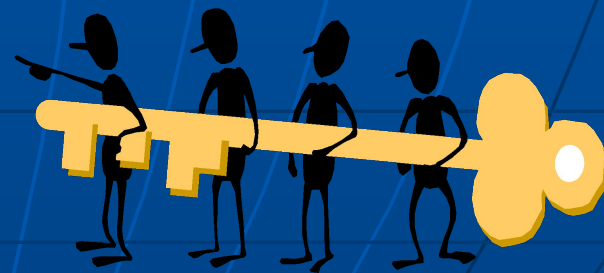
- Неможливість дотику до струмопровідних частин
- Знаки електричної безпеки
- Адреса на вимикачах
- Захист від механічних ушкоджень
- Захист від струму перенапруги та струмів короткого замикання
- Селективний (вибірковий) захист
- Заземлення
- Занулення

ЗАСОБИ ЗАХИСТУ В ЕЛЕКТРОУСТАНОВКАХ

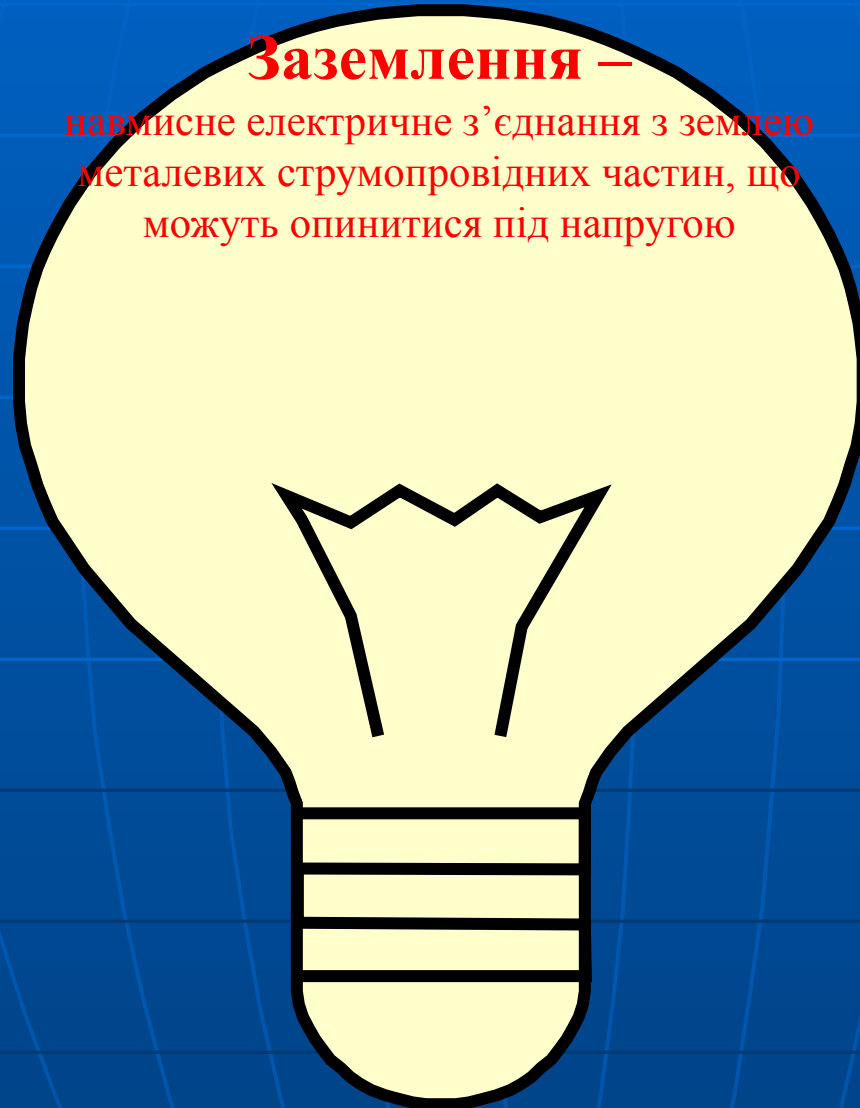
- захисне заземлення
- занулення
- вирівнювання потенціалів
- мала напруга
- захисне відімкнення
- ізоляція струмопроводів
- огорожувальні пристрої
- попереджувальна сигналізація, блокування, знаки безпеки
- засоби захисту та запобіжні пристрої

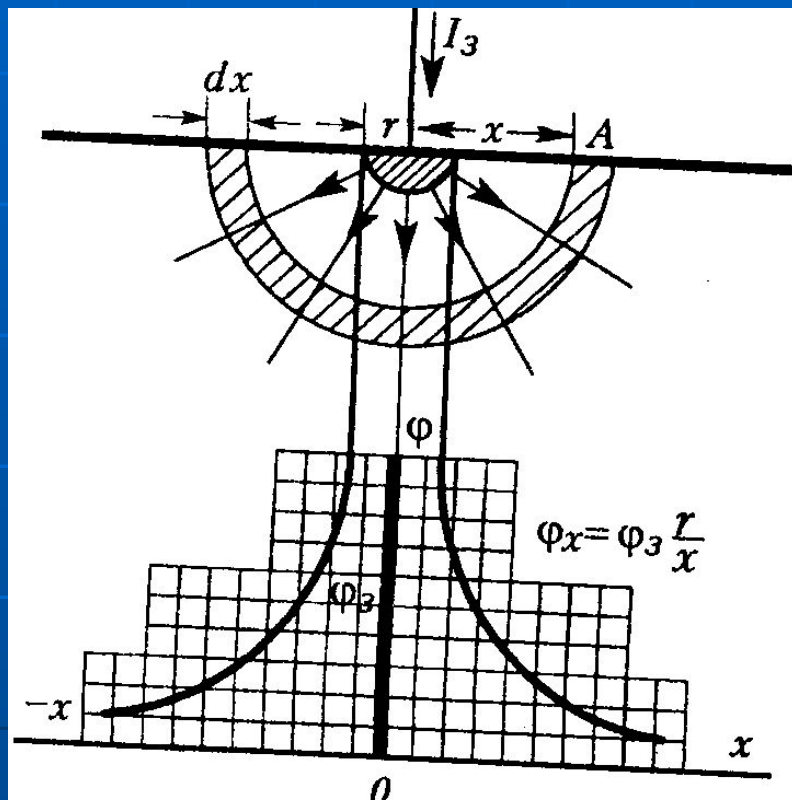
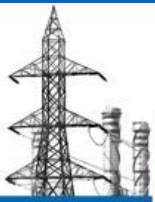

Заземлення –

навмисне електричне з'єднання з землею металевих струмопровідних частин, що можуть опинитися під напругою

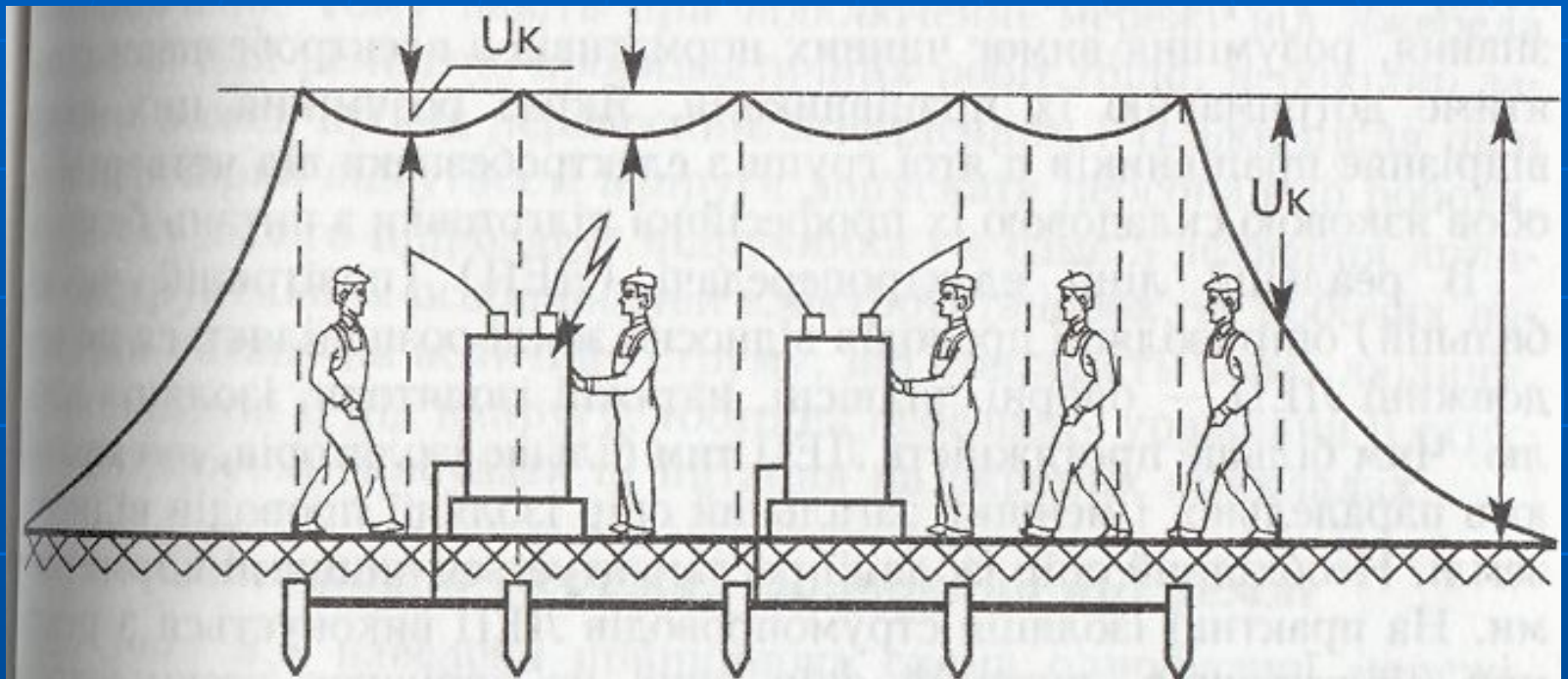
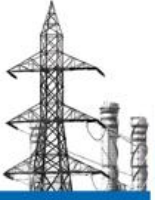

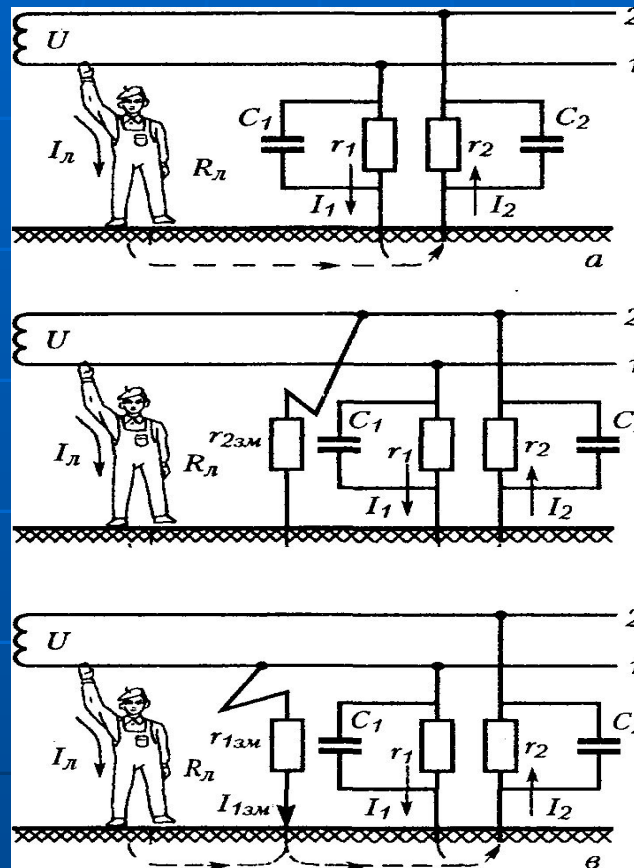
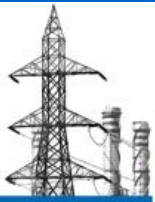

Розподіл потенціалів на поверхні землі навколо напівсферичного заземлювача

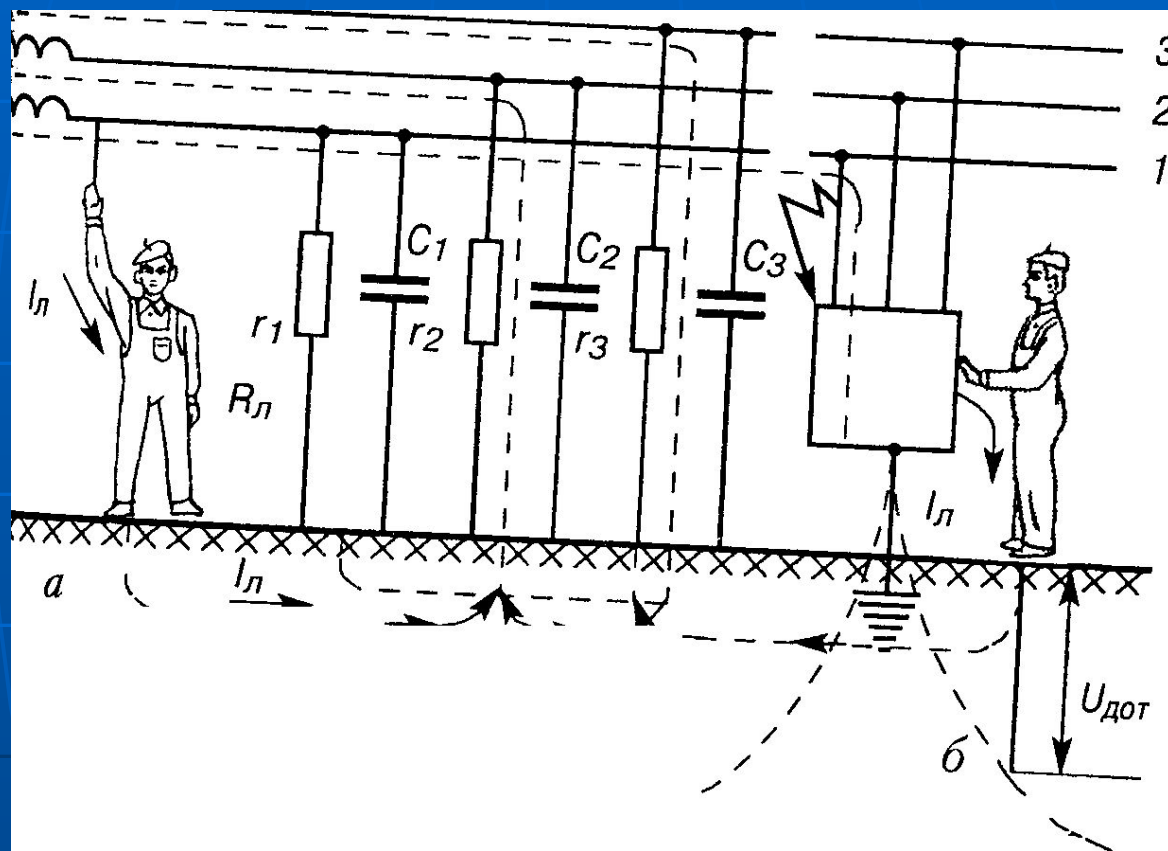
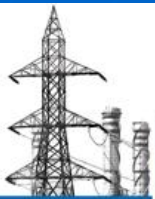

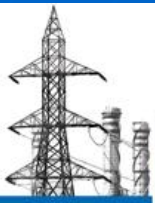
Крива розподілу потенціалів при контурному заземлювачі та можливі величини напруги кроку і доторкання

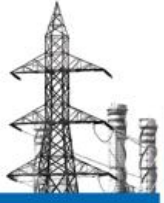
Принципова і розрахункова схеми включення людини під напругу в однофазній мережі, ізольованій від землі: а) при нормальному режимі роботи; б) при пробі ізоляції проводу 2 на землю; в) при пробі ізоляції проводу 1 на землю

Схема включення людини під напругу при дотику до фазного проводу (а) і до корпусу споживача електроенергії при пошкодженні ізоляції (б)

**Занулення –
це навмисне електричне з’
єднання з нульовим
захисним провідником металевих
струмопровідних
частин, які можуть опинитися під
напругою
(корпуси устаткування, кабельні
конструкції, сталеві
труби тощо)**

РОЗПОДІЛ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК ЗА РЕЖИМОМ НЕЙТРАЛІ:

- **напругою понад 1 кВ в мережах з ефективно заземленою нейтраллю, для яких характерні порівняно великі струми замикання на землю**
- **напругою понад 1 кВ в мережах з ізольованою нейтраллю, для яких характерні малі струми замикання на землю**
- **напругою до 1 кВ в мережах з ізольованою нейтраллю**
- **напругою до 1 кВ в мережах з глухозаземленою нейтраллю**

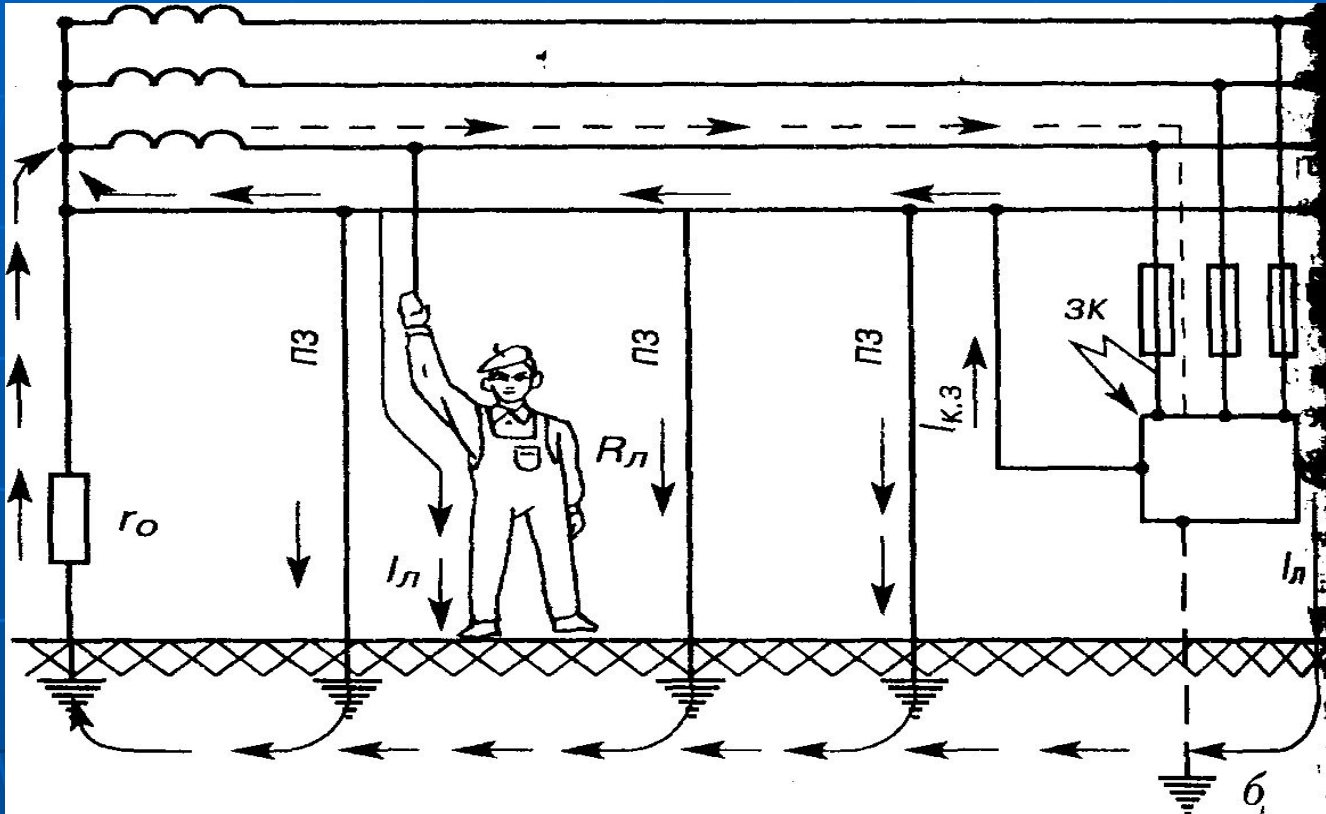

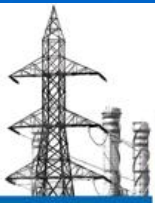
Схема трифазної чотирипровідної мережі з глухозаземленою нейтраллю

Захисне відімкнення –

захист швидкої дії, що забезпечує автоматичне відімкнення електроустановки під час виникнення в ній небезпеки ураження людини струмом

ЗАСТЕРЕЖНІ ЗНАКИ

**Не вилазь –
убій –
напруга!**

**Не вмикати –
робота на
лінії!**

**Не вмикати –
працюють люди!**

**Працювати –
тут!**

**Вилазити
тут!**

ПРАВИЛА ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ

**необхідність
організації
експлуатації
електроустановок**

**обов'язки
керівника**

**вимоги до
відповідального
та його замісника**

**обов'язки
відповідального**

**служба охорони
праці та вимоги
до неї**

**обслуговуючий
персонал та
вимоги до нього**

**категорії
робіт**

**види
робіт**

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК СПОЖИВИЧІВ

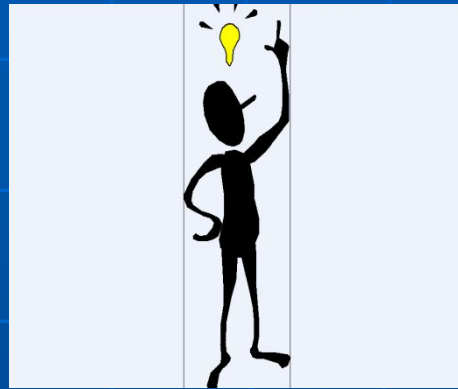
Обов'язки

- керівника
- відповідального
- служби ОП
- персоналу

Відповідальність

Категорії робіт

- без зняття U
- з частковим зняттям U

Вимоги до персоналу

- вік
- здоров'я
- навчання, атестація
- група допуску

Заходи

- організаційні
- технічні

СИСТЕМИ ЗАСОБІВ І ЗАХОДІВ ЩОДО ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКИ

- система організаційно-технічних заходів і засобів**
- система технічних засобів і заходів**
- система електрозахисних засобів**

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Призначення

Кількість

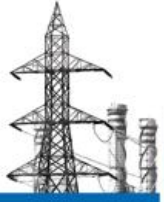
Розподіл

**Випробування,
надписи**

**Місце
зберігання**

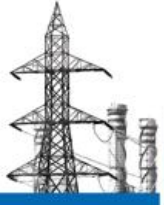
**Порядок
використання**

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОТРАВМАТИЗМУ ТА ЕЛЕКТРИЧНОГО СТРУМУ ЯК ЧИННИКА НЕБЕЗПЕКИ:

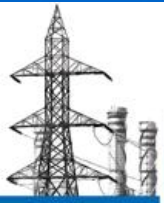
ЕЛЕКТРОТРАВМАТИЗМ

як соціальна категорія характеризується сукупністю електротравм за певний проміжок часу, їх абсолютними і відносними показниками, розподілом за тяжкістю, галузями виробництва тощо

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОТРАВМАТИЗМУ ТА ЕЛЕКТРИЧНОГО СТРУМУ ЯК ЧИННИКА НЕБЕЗПЕКИ:

- ❑ людина не в змозі дистанційно, без спеціальних приладів, визначити наявність напруги, а тому дія струму, зазвичай, є раптовою і захисна реакція організму проявляється тільки після попадання під напругу
- ❑ струм, що протікає через тіло людини, діє на тканини і органи не тільки в місцях контакту зі струмовідними частинами і на шляху протікання, але рефлекторно, як надзвичайно сильний подразник, впливає на весь організм, що може призвести до порушення функціонування життєво важливих систем організму – нервової, дихання, серцево-судинної тощо
- ❑ електротравми можливі без дотику людини до струмовідних частин – внаслідок утворення електричної дуги при пробі повітряного проміжку між струмовідними частинами або між струмовідними частинами і людиною чи землею
- ❑ розслідування, обліку і аналізу, в основному, доступні тяжкі електротравми та електротравми із смертельними наслідками, що негативно впливає на профілактику електротравм

ВИДИ ЕЛЕКТРОТРАВМ

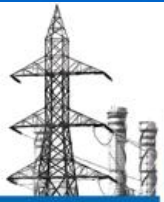
Загальні електричні травми або електричні удари:

I – судомні скорочення м'язів без втрати свідомості

II - судомні скорочення м'язів з втратою свідомості без порушення дихання і кровообігу

III – втрата свідомості з порушенням серцевої діяльності чи дихання, або серцевої діяльності і дихання разом

IV – клінічна смерть, тобто відсутність дихання і кровообігу

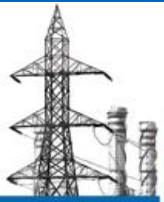

ВИДИ ЕЛЕКТРОТРАВМ

Місцеві електротравми:

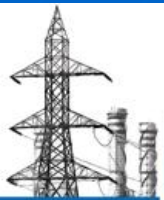
- *Електричні опіки*
- *Електричні знаки*
- *Металізація шкіри*
- *Електроофтальмія*
- *Механічні ушкодження*

ПРИЧИНИ ЕЛЕКТРОТРАВМ

- **технічні**
- **організаційно-технічні**
- **організаційні**
- **організаційно-соціальні**

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ТЯЖКІСТЬ УРАЖЕННЯ ЕЛЕКТРИЧНИМ СТРУМОМ

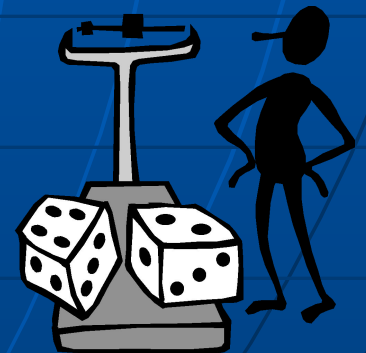
- ❑ величина струму через людину
- ❑ величина напруги
- ❑ електричний опір тіла людини
- ❑ частота і рід струму
- ❑ шлях струму
- ❑ індивідуальні особливості і стан організму
- ❑ час дії струму
- ❑ чинник раптовості дії струму
- ❑ чинник виробничого середовища

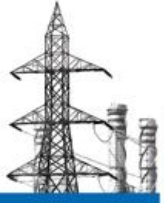

ТЕХНІЧНІ ЗАХОДИ, ЩО СТВОРЮЮТЬ БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ВИКОНАННЯ РОБІТ

- **порядок підготовки робочого місця**
- **вимикання (зняття напруги)**
- **перевірка відсутності напруги**
- **встановлення заземлень**
- **вивішування плакатів безпеки. Обгородження робочого місця**

ДІЯ ЕЛЕКТРИЧНОГО СТРУМУ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

- *термічна*
- *електролітична*
- *біологічна*

ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД НАПРУГИ

$$I = \frac{U}{R}$$

Де: U – напруга дотику

R – опір організму людини

(1000 ом – при несприятливих умовах,

50000оам – при сприятливих умовах)

$$I_1 = \frac{42}{1000} = 0,042a = 42ma$$

$$I_2 = \frac{42}{50000} = 0,00084 = 0,84$$

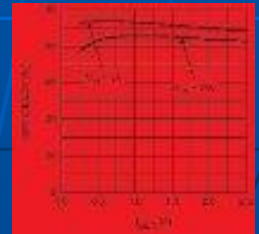
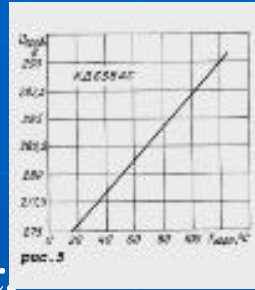
20÷50 – напруга невідпускання, травми
середньої важкості

до 5 тА - безпечно

$$R_1 = \frac{U}{I} = \frac{42}{0,005} = 8.400om$$

менше 8,4 кот - небезпечно

Висновок: напруга ~ 42 В безпечна при опорі організму людини більше 8,4 кот = 8400 ом

ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД НАПРУГИ

$$I_3 = \frac{110}{1000} = 0,110a = 110mA$$

- смерть при більш 100 mA

$$I_4 = \frac{110}{50000} = 0,022a = 2,2mA$$

- менше 5 mA - безпечно

$$R_2 = \frac{110}{0,005} = 22000 = 22k\Omega$$

- менше 22 kΩ небезпечно –
струм буде більше 5 mA

Висновок: напруга ~ 110 В безпечна при опорі організму людини більше 22 kΩ = 22000 Ω

БЕЗПЕЧНА НАПРУГА

$$U_1 = I \times R = 0,005 \times 1000 = 5V$$

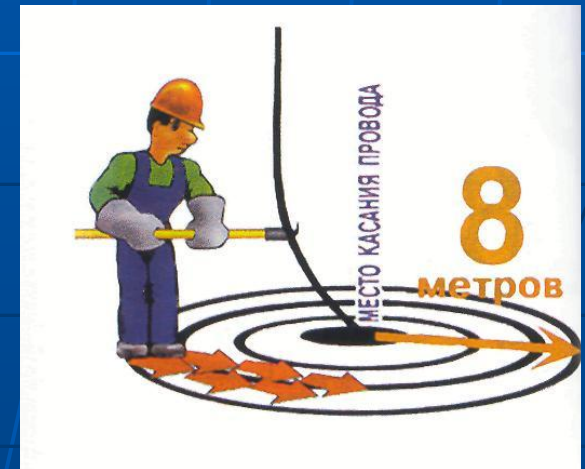
$$U_2 = 0,005 \times 50000 = 250V$$

*Висновок: 1) при самих несприятливих умовах
R=1000 от безпечною є напруга 5 В;
2) при ідеальних умовах R= 50000 от
безпечною є напруга 250 В*

ВИЗВОЛЕННЯ ВІД ДІЇ НАПРУГИ

- ✓ *ВІДКЛЮЧЕННЯ ВІД ДЖЕРЕЛА ЖИВЛЕННЯ*
- ✓ *ПЕРЕРІЗАННЯ ПРОВОДУ*
- ✓ *ШТУЧНЕ КОРОТКЕ ЗАМИКАННЯ*
- ✓ *ВІДТЯГНЕННЯ ВІД ДЖЕРЕЛА ДІЇ НАПРУГИ*

ДОПОМОГА ПОСТРАЖДАЛОМУ

- ❑ ПОКЛАСТИ НА РІВНЕ МІСЦЕ
- ❑ РОЗСТЕБНУТИ ПОЯС ТА КОМІР
- ❑ ВІДКРИТИ РОТ
- ❑ ВИТЯГНУТИ ЯЗИК
- ❑ ЗАКИНУТИ ГОЛОВУ, ПІД ШИЮ ПІДКЛАСТИ ВАЛИК
- ❑ РОБИТИ ШТУЧНЕ ДИХАННЯ МЕТОДОМ “РОТ У РОТ”
- ❑ РОБИТИ НЕПРЯМИЙ МАСАЖ СЕРЦЯ

